

Branko Pavlović,
član Izvršnog komiteta Generali
osiguranja i predsednik Udruženja
aktuara Srbije

Siromašni ljudi koji žive u seoskim područjima zemalja u razvoju, veoma su osetljivi na niz rizika i ograničenja koje mogu otežati njihovu ekonomsku situaciju. Opasnost od vremenskih neprilika naročito pogađa individualne poljoprivrednike i siromašna domaćinstva. Ovo ih može dovesti do još veće nemaštine, ali upravo ih to siromaštvo ograničava da investiraju u preventivne mere koje bi mogle da povećaju njihovu produktivnost i poboljšaju ekonomsku situaciju. Osiguranje najbolje funkcioniše kao deo integrisanog pristupa upravljanju rizicima, kada ograničenja kao što su pristup finansijskim sredstvima, kvalitetnom semenu, repromaterijalu i tržištima mogu biti zajednički rešena.

Konvencionalno osiguranje useva ili stoke zavisi od gubitka ili štete koju je pretrpeo farmer. Međutim, procena gubitka na terenu je obično skupa ili teško izvodljiva, posebno u siromašnim sredinama gde postoji veliki broj malih farmara i gde tržišta osiguranja nisu razvijena. Zbog toga, pojavile su se nove ideje o tome kako će ovi programi biti dizajnirani i sprovedeni na najbolji mogući način. Sa sve češćom pojavom ekstremnih vremenskih uslova došlo je do povećanog interesovanja za osiguranjem, zasnovanim na vremenskom indikatoru. Ovo osiguranje već je testirano i primenjeno širom siromašnih zemalja Azije i Afrike sa različitim uspehom i predstavlja mehanizam poboljšanja egzistencije ugroženog stanovništva. Omogućava im da lakše prebrode rizik povezan sa klimatskim promenama, ekstremnim vremenskim uslovima i drugim opasnostima.

Problemi tradicionalnog osiguranja zasnovanog na plaćanju odštete

Tradicionalne metode osiguranja useva u siromašnim zemljama nisu pogodne zbog specifičnog karaktera oštećenja

useva, složenosti adekvatnog procenjivanja i kompenzacije stvarne štete, odnosno iz sledećih razloga:

- Neadekvatna obuka prodavaca osiguranja i nerazumevanje neophodnosti osiguranja useva od strane potencijalnih osiguranika,
- Obično projekat osiguranja nije integrisan sa državnim politikom razvoja poljoprivrede, već se jednostavno nudi ovo osiguranje,
- Program je najčešće dobrovoljan i zasniva se na individualnom pristupu što dovodi do negativne selekcije (osiguravaju se samo oni u visoko rizičnim oblastima) odnosno visokih cena osiguranja,
- Osiguranje useva pokriva previše potencijalnih opasnosti, umesto jednu ili dve,
- Neadekvatne vizuelne metode procena štete daju prostora za greške, nepreciznosti kao i zloupotrebe kod mnogih procenitelja.

Osiguranje od poplave zasnovano na vremenskom indikatoru

Osiguranje zasnovano na vremenskom indikatoru ne odnosi se na individualne procene, već na određen, unapred definisan nivo vremenskih parametara, koji, kada se dostignu, automatski dovode do isplate naknade i tako se smanjuju greške u proceni i administrativni troškovi. Ovo osiguranje zavisi od vrste rizika, suše, obilnih kiša, itd. Izgradnja modela zahteva multidisciplinarni pristup koji uključuje meteorologe, hidrologe, poljoprivredne i stručnjake iz osiguranja. Konkretni model definiše nivo na kom će isplate osiguranja biti aktivirane. Neki modeli isplaćuju nula ili pun iznos osiguranja, a drugi modeli imaju različite nivoe za isplatu u zavisnosti od ozbiljnosti rizika. U zavisnosti od dostizanja vrednosti unapred

Da li će procenitelji šteta nestati kao daktilografi?

- Osiguranje zasnovano na vremenskom indikatoru ne odnosi se na individualne procene, već na određen, unapred definisan nivo vremenskih parametara, koji, kada se dostignu, automatski dovode do isplate naknade i tako se smanjuju greške u proceni i administrativni troškovi

definisanog indikatora npr. 100 mm/m2 kiše u dva dana zaredom, odmah se isplaćuje ugovorena šteta npr. 1000 eur/ha svim osiguranicima na jednom području, bez potrebe za procenom štete na terenu. Na ovaj način se obezbeđuje da osiguranici dobiju novac još dok poplava traje, pošto ne moraju da čekaju da se voda povuče i da dođu na red da ih obiđu procenitelji na terenu. S druge strane osiguravajuće kompanije štede na troškovima procene šteta, odnosno ne moraju da imaju zaposlene procenitelje šteta.

- Glavne prednosti ovog osiguranja:
- Transparentnost u određivanju visine naknade štete, bez skrivenih klauzula i odbitnih stavki,
 - Značajno se smanjuju troškovi procene i obrade šteta, jer se procenitelji ukidaju, a obrada je maksimalno uprošćena,
 - Odsustvo negativne selekcije, pošto se osiguravaju isključivo grupe domaćinstava, zadruga, regionalna udruženja, itd.
 - Nema mogućnosti za prevare u osiguranju,
 - Najbrža moguća isplata štete.

Osiguranje zasnovano na vremenskom indikatoru može biti dizajnirano za različite nivoe. Na srednjem nivou, osiguranje se sprovodi od strane zadruga ili regionalnih agrarnih udruženja kako bi se pokrio kreditni rizik na osnovu gubitka useva. Na makro nivou, vladine institucije ili organizacije za pomoć u katastrofama koriste ovaj koncept osiguranja za finansiranje šteta nastalih u ekstremnim vremenskim uslovima.

U poslednjih nekoliko godina ovo osiguranje se uspešno sprovodi u Indiji, Peruu, Keniji, Mongoliji, Vijetnamu i Bangladešu i samo je pitanje trenutka kada će se pojaviti i u relativno siromašnim evropskim zemljama, kao što je Srbija. ■